

negotovosti, bridkost vsega mišljenja in obupajoče upanje“, gledal pa si tudi v avtorjevo dušo in spoznal, da je on danes nad vsem tem „kakor človek, ki je svet do konca spoznal, ki ga uprav zato vzljubil, ki je mnogo videl in ljudem z nasmehom odpustil vso žalost in radost, ki so mu jo dali“. Avtorjeva filozofija je pa najlepše izražena v stavku: „Uredi svoje misli in življenje. Bodi skladen sam s seboj, živi vsega človeka!“ (str. 39).

Slog dela je na isti višini kakor vsebina.

Skratka: dragocena knjiga. *

Miran Jarc.

Majcen Stanko. Kasija. Drama v treh dejanjih. Založila in izdala Nova Založba v Ljubljani kot 4. zvezek Nove Knjižnice. Cena 8 K. — Uprizorjena prvič v ljubljanskem dramskem gledališču dne 15. oktobra 1919. —

Natisk kakor tudi uprizoritev „Kasije“ lahko odkritosrčno pozdravimo. Drama je nadebudno delo talentiranega avtorja, ki je z njim dosegel jako lep uspeh: dosedaj že petero repriz. Javna sodba je šola za pisatelja, napotek k samospoznavanju in dozorevanju. Uprizoritev drame je preizkušnja zanjo, šola za dramatika, ki ga more edina res prepričati o vrlinah in napakah njegovega dela. In samo na ta način mu je omogočen neoviran in lep razvoj.

„Kasija“ seveda ni dozorelo delo. Avtor je vozil v nji nekako — mimo cilja. Mesto da bi bil prijel stvar samo — dramo razočarane ljubezni Kasije do Ivančiča —, nam je nametal vrsto slik iz častniškega in predmestnega življenja, iz srede, v kateri se drama odigrava. Kasija je demimondka, ki se svojega vlačuganja le napol zaveda, ker se ji zdi, da živi po svoji nravi in po svoji duši življenje in pristno odkrito. Po mnogih plitkih ljubimkanjih je spoznala čustvo prave ljubezni, se zaživela vanjo in doživela nje nevero. Mesto njene drame nam je napisal avtor komedijo vojaške policijske preiskave radi neke nečedne fotografije polkovnikove hčere Adele in tragedijo umetnega splava, s katerim se igra začenja in končuje. Mimo nas beži sedmero prizorov, ki so vsi precej lepo zamišljeni, dokaj spretno podani ter zbujaajo mnogo nad v pisateljevo nadarjenost za dramo. Resnično dramo Kasijino: — postanek, razvoj in konec njene velike ljubezni, ki bi si jo želeli načrtano v krepkem, polagoma se vzpenjajočem in strmo padajočem loku, — to dramo pa komaj mimogrede zaslutimo. — Osebe v delu so plehko in površno ustvarjene. Kasija sama je nakazana na nekaterih mestih kot primitivna orijentalka, ki ni „nikakšna svetnica“, ki nima čuta za diskretnost in ima več duše nego možgan; pa niti ona ni dosledno izpeljana. Še manj poglobljene so druge osebe. Ivančič je strašno medla, vegava, brezmesna in brezdušna osebnost, ki se komaj zaveda, da je junak te drame, in ki se kreta v nji skoraj kot nekak fantom. — Besede in stavki nosijo na sebi vseskozi znak literarnosti; zato ne učinkuje dialog kot govorica iz realnega življenja, temveč kot površno in zunanje besedičenje, ki ne prihaja iz duš in ne seza v duše. — Ponesrečeno je tudi risanje miljeja. To ni Belgrad, po sovražnikih zaseden; in te prizore, kakor so napisani, postaviš lahko kamorkoli v okcident.

Uprizoritev bi bila morda boljša, ko bi bile nekatere vloge drugače zasedene. Šaričeva in Rogoz sta bila dosti dobra; Martičević je imel pretežno nalogo; precej lepo se je posrečila Pregarcu inkarnacija doktorja Levaja. Krasna je režiserja Josipa Šesta ideja dvojnih scen, ki bo olajšala na našem premajhnem odru uprizoritev marsikakšne klasične ali moderne drame z mnogimi spremembami. —

„Kasija“ in nje uprizoritev nam velja vkljub vsemu za jako zanimiv dogodek v našem umetniškem življenju. Alojz Kraigher.

Janko Glaser: Pohorske poti. V Ljubljani 1919. Natisnila in založila „Zvezna tiskarna“: Str. 79. K 4.—

Gorenje pesmi so urejene časovno, z nekaterimi neznatnimi premestitvami, ki jih je zahtevala arhitektonika. Prvi oddelek sega še v gimnazijska leta in nudi plaho, skoro brezpredmetno erotiko. Med uspelejše umotvore sodi tu „V mraku“, dasi vas domisli narodne popevke „Tiho, le tiho ljubica“. „Poleten popoldan“ končava obetavno:

In že je ljubezen kot kaplja vedno težja
in rada bi tvojega obrežja.

„V gozdu“ — izraz brezsmotrenega koprnenja — se igra z valovečimi ritmi. „Poletna pot“ izzveni poentirano. „Napis pod solnčno uro“ se je prvotno glasil v preprostejši obliki: „Déli z ljudmi svoj solnčni čas — mrak zamolči kakor jaz!“

Drugi oddelek predstavlja razdobje upanja z vsemi njegovimi razrastki: strast, dvom, trpinčenje, odpoved. Pesnikova volja se je počasi zmožatila, njegova želja se zrcali v zaključnih stihih:

manj mehkode v srcu mehko,
več trdosti v dlan odločno!

Tretji del je izraz izpolnitve: radost in trpkost in „mirna moč, ki čaka“. Ves ta trolistek je docela osebnega značaja, posvečen izvečine pesnikovi soprogi, Pohorki, katere ime se skriva menda v akrostihu str. 49 (Mariji). Mislite si mladega moža, ki še ni dosegel svojega poklica, ki ga je svetovna borba potegnila v svoj motni vrtinec, ki mu je bodočnost popolnoma nejasna: razumeli boste dodobra pomen verzov Poet I, V zimskem jutru, Tožba, Določba. Slično se poglobi čitateljevo pojmovanje posameznih kitic (npr. Ženi II, Sama, Njeno pismo, V daljavo, Mladost), ako si predočuješ, da sta morala nova zakonca po poroki ostati ločena, da se vidita samo tuptatam za kratke ure, popoldne, zvečer, čez noč. Ta vojakova pota in romanja so pustila poleg drugega kot usedlino — naslov pričujoči knjižici.

Osebnim izpovedi sledi četrti del, pogled na rodno grudo in ožje rojake ko se je umetnik osvobodil v svoji notranjosti, se ozira okoli sebe. Tako je skušal dati zborniku pečat enotnosti ter položiti vanj zamisel, katero je sam doživel: lepo je življenje, baš zaradi svojega rezko-trpkega okusa je lepo, zdravo in prikupno (Ljubezen, Jesen idr.). Stremljenje po enovitosti odseva razločno tudi iz oblikovne zaokroženosti: zategadelj zaključuje prve tri intimne odstavke in tvori prehod k objektivnejši zadnji skupini pokrajinska in spominska sličica „Sinu“, kjer oživlja čase, ko so kovački mu prvo kovali mladost:

Slišal sem grom: kot zlatnike v noč bliske je sipal
in med oblake se je opotekal pijan ...

Poslednja desetorica pešmi ovaja najvišjo stopnjo zrelosti. Tu veje dih nove politične dobe (Matija Gubec), ljubav do doma pomlaja sklepne strani, vrhunec pa tvorijo vsekakor narodopisni klopotci, ki s hribov kujejo zlate pesmi v dan in na slikovite načine vabijo vetrec gorak. Potniku, ki je stopal skozi vinograde, so zbudili tehtovito prisposodbo: